

A célkeresztben a nemzetállam

2023 április 18. Flag

Szöveg méret

90

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

A globális pénzügyi elit hatalmának megerősödése 1971-től napjainkig.

Nagyjából az 1970-es években kezdődött el az a folyamat, amely a globális pénzügyi elit nemzetállamok fölé kerekedésének látványos jeleit mutatja napjainkban. Érdeemes áttekintenünk ezen évtizedek, immár fél évszázad folyamatait.

A 70-es évek elejétől a 80-as évek végén bekövetkező kelet- és közép-európai rendszerváltásokig alakult át alapjaiban Nyugat-Európa – és mi már sajnos egy teljesen átalakult, globalizált, a nemzeti szuverenitást megsemmisíteni akaró időszakban kaptuk meg újra a függetlenségünket. Ebben a két évtizedben a közjóra és a nemzetállamok központi szerepére épülő rendszert fokozatosan lebontják, s az állam gazdasági és egyéb szerepének tudatos háttérbe szorításával a globalizálódó piacnak adnak elsőbbséget, s egyben lebontanak minden intézményes és nemzetállami korlátot a tőke, az áruk és a pénz szabad, országok feletti mozgása elött.

Ebben az időszakban – a 70-es és 80-as években – a nemzetállam egyre inkább elveszíti a globalizálódó piaci mozgások feletti kontroll- és szabályozó funkcióját, s önmaga kerül a globális piac irányítása alá a társadalmakkal egyetemben.

A hidegháború azonban még javában dúl, s ezt a szempontot a globális tőke sem kerülheti meg: annak érdekében, hogy a nyugati kapitalizmus fölényét bizonyítsák a nemzetközi közvélemény és nem kis mértékben a szocialista országok irányában, a jóléti vívmányokat, a társadalom szociális biztonságát garantáló intézményeket még nem építi le ebben az időszakban, s ez még „helyet biztosít” az államnak is. A társadalom kulturális átalakítása a kozmopolita és neoliberais értékek irányában azonban már ekkor, a hatvanas-hetvenes évektől elkezdődik – főként a '68-as generáció kulturális marxista, másfelől neoliberais „értékrendje” mentén.

Az amerikai elnök, Richard Nixon a meggyengült dollár védelme érdekében 1971 augusztusában egyoldalúan bejelentette a dollár aranyra átválthatóságának felfüggesztését (ami persze később véglegessé vált), s ezzel a lépésével a keynesi piacgazdaság alapjait rendítette meg. A növekvő gazdasági gondokért, a dekonjunktúráért az angol és amerikai pénzügyi körök egyre inkább az államot tették felelőssé. Ezzel szoros összefüggésben megjelent a határok nélküli piacot hirdető „údván”, a neoliberaisizmus, amelyet olyan szerzők alapoztak meg, mint Milton Friedman, Friedrich August von Hayek, Otto von Lambsdorff és mások. Ezek után, a neoliberaisizmus ideológiájából kiindulva, a 70-es évektől kezdve fokozatosan leromboltak minden olyan állami szabályozást, amelyeknek köszönhetően az országok közötti piac- és tőkeforgalom nemzeti eszközökkel még ellenőrizhető, kézben tartható volt.

A szabadon választott nemzeti kormányok fokozatosan feladták állásaikat és behódoltak a globális piac erőinek.

A nemzetállamok kapitulálása nélkül a piac totális globalizációja nem mehetett volna végbe.

Ezzel a keynesi, erősen nemzetállamok által kontrollált piac helyébe a neoliberaisizmus rendszere lépett, melyet az erősen piac által kontrollált állam és társadalom jellemez. Fontos része a folyamatnak a Bilderberg-csoport 1973-as döntése (a svédországi Saltsjöbadenben) arról, hogy az olaj árát mesterségesen felemelik negyven százalékkal, s ezzel létrejött a dollár újbóli pénzpiaci uralma, devizatartalék jellege. Ennek eszközeként 1973 októberében kirobbant az egyiptomi-szíriai-izraeli háború, aminek következtében az olaj ára hetven százalékkal megemelkedett, s kitört az első olajválság. Ekkortól az olajat csak dollárért lehetett vásárolni, így az aranyalapról lekapcsolt dollár „áttért” az olajalapra, ekkor jött létre az úgynevezett petrodollár. Az 1973-as első olajválságot 1979-ben követte a második, szintén nem teljesen „spontán” olajválság, ami immáron teljesen kihúzta a talajt a keynesi gazdaságpolitika lábai alól.

Nem véletlen ezek után, hogy 1979-től Nagy-Britanniában Margaret Thatcher, illetve 1981-től az Egyesült Államokban Ronald Reagan a neoliberaisizmus szellemében (amit az USA-ban neokonzervativizmusnak neveztek) radikálisan átalakították országuk gazdaság- és társadalompolitikáját. Idetartozik, hogy a Fed élén is 1979-ben történt fordulat, Paul Volckert nevezték ki ekkor elnöknek a Chase Manhattan Banktól, aki az elődjeivel ellentétben már abszolút szabadpiac- és Friedman-hívő volt, s innentől kezdve az amerikai – magánkézben lévő – jegybank élére csak neoliberais szakember kerülhetett. Reagan 1981-ben a totálisan neoliberais Donald Regant nevezte ki pénzügyminiszterének, s időközben az IMF-nél és a Világbanknál is átfogó elitcserére került sor, a vezető pozíciókba mindenütt a neoliberaisizmus elkötelezett hívei kerültek.

A keynesi államkapitalizmusról a neoliberais piackapitalizmusra való áttérés fontos eleme a nemzetállamok feletti globális gazdasági és politikai intézmények létrejötte. Amíg az 1944-ben alakult GATT (Általános Vám- és

Kereskedelmi Egyezmény) még a keynesi gazdaságpolitikát támogatta, addig utódja, az 1994-ben létrejött WTO (Kereskedelmi Világszervezet) már százszázalékosan a globális piac oldalán állt. Amíg 1947-ben még 40 százalék körül voltak a kereskedelmi vámok, addig a WTO 2000 és 2006 között a kereskedelmi vámokat teljes mértékben lenullázta, szabad utat nyitva ezáltal a nyugati országok közötti piaci mozgásoknak.

További, a globális piac uralmát megerősítő intézmények jöttek létre ezekben az évtizedekben: 1954-től a Bilderberg-csoport, ezt követte az 1971-ben a Kissinger-tanítvány Klaus Schwab német közgazdász által létrehozott, davosi Világgazdasági Fórum (mely szervezet mára az egyik zászlóshajója a globális elitnek!), az 1973-ban létrejött Tripartit Bizottság, a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara, a Vállalkozók Kerekasztala, az ICC (International Chamber of Commerce), ezen kívül felerősítette tevékenységét az 1920-as évek elején alakult Council of Foreign Relations (amelynek londoni párja a Royal Institute for International Affairs), utóbbi egyik oszlopos tagjának, Soros Györgynek a kezdeményezésére 2007-ben létrejött a European Council of Foreign Relations – és még lehetne folytatni a sort.

Ami azonban feltűnő és fontos: ezek a globális szervezetek egyszerre gazdaságiak és politikaiak, ami jól tükrözi a globális piac elitjének azt a szándékát, hogy a piac globális gazdasági uralmával párhuzamosan, azzal szoros összefüggésben létre kívánják hozni a piac globális politikai uralmát is. Vagyis, a piac ebben az időszakban, s különösen az 1989–1991-től induló következtében – mely a mai napig tart – fokozatosan bejelenti az igényét arra, hogy a nemzetállam helyébe kíván lépni, mintegy le kívánja váltani azt.

A globális piac tehát paradigmaváltást kíván létrehozni azzal, hogy végleg felbontja az állam–piac–társadalom hosszú évszázadok óta működő hármasságát, hogy helyettesítse azt a „piacállammal”, amely egyben a társadalom irányítását is magára vállalja.

Ezzel pedig olyan rendszert hoz létre, amelynek mozgatója a magánérdekeken alapuló globális technokrácia, még pontosabban: elitokrácia, s benne – legalábbis az elképzeléseik szerint – kezelhetővé válik minden társadalmi és politikai konfliktus.

Ugyanakkor az is tény, hogy a fentiekben taglalt, nagyjából húszéves periódusban – a 70-es és 80-as években – még nem beszélhettünk globális, csak globalizálódó piacról, hiszen a kétpólusú világrend körülményei között csak a fejlett világban, a tágabb értelemben vett Nyugaton belül jöttek létre a globális piac intézményei és hálózatai, a Szovjetunió által „lefedett” területeket ezek a folyamatok csak részben érintették, igaz, a gazdasági nyomás által egyre inkább. Mégis, csak a Szovjetunió és a kommunista tábor felbomlása, illetve a volt szocialista országok politikai átalakulása, a magántulajdonra épülő kapitalizmus bevezetése után beszélhetünk a globalizáció fejlett és fejlődő országokat érintő kiterjedéséről. 1990 előtt a globális intézmények még csak Nyugaton jelentek meg.

A közép- és kelet-európai rendszerváltások, 1989–1991 után azonban az Egyesült Államok vezetése és a mögötte álló globális pénzügyi elit úgy vélte, hogy eljött az ideje az egypólusú világrendnek, amelyet az USA irányít, s a liberális demokrácia elve határoz meg. Ennek szellemében a neoliberalis Francis Fukuyama 1989-ben (kicsit elcsúszva) „a történelem végéről” írt, arról, hogy a világ egységesedik. Ebben a korszakban kiteljesedett a globális piac, s ekkortól vette célba a pénzügyi-gazdasági elit – nemcsak Nyugaton, hanem immáron a kitágult geopolitikai térben – a társadalmat és az államot, és bekebelezte azokat.

Harminchárom év telt el azóta, s az orosz–ukrán háború idején a kérdés mára teljesen nyitottá vált, hogy a globalizmus versus nemzetállami szuverenitás átfogó konfliktusában milyen irányba mozdulnak el a folyamatok a következő években.

Fricz Tamás - www.magyarnemzet.hu

Ajánló
